

สสส
สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การส่งเสริมสุขภาพ

**การประชุมปฏิบัติการในการดำเนินงานระบบอาหารระดับตำบลเพื่อแก้ปัญหาภาวะ
โภชนาการในกลุ่มเด็กเล็ก เด็กนักเรียนและกลุ่มเปราะบางในภาวะวิกฤติ**

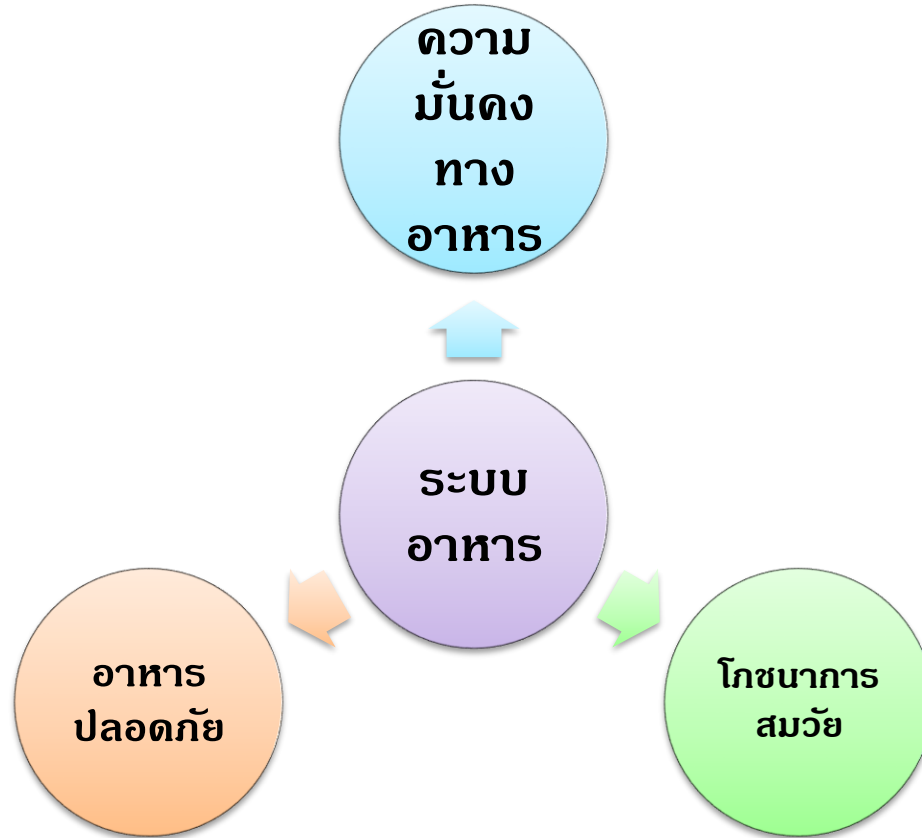
ภายใต้โครงการ

**การขยายผลและขับเคลื่อนรูปแบบการดำเนินงานระบบอาหารเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดสงขลา ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส**

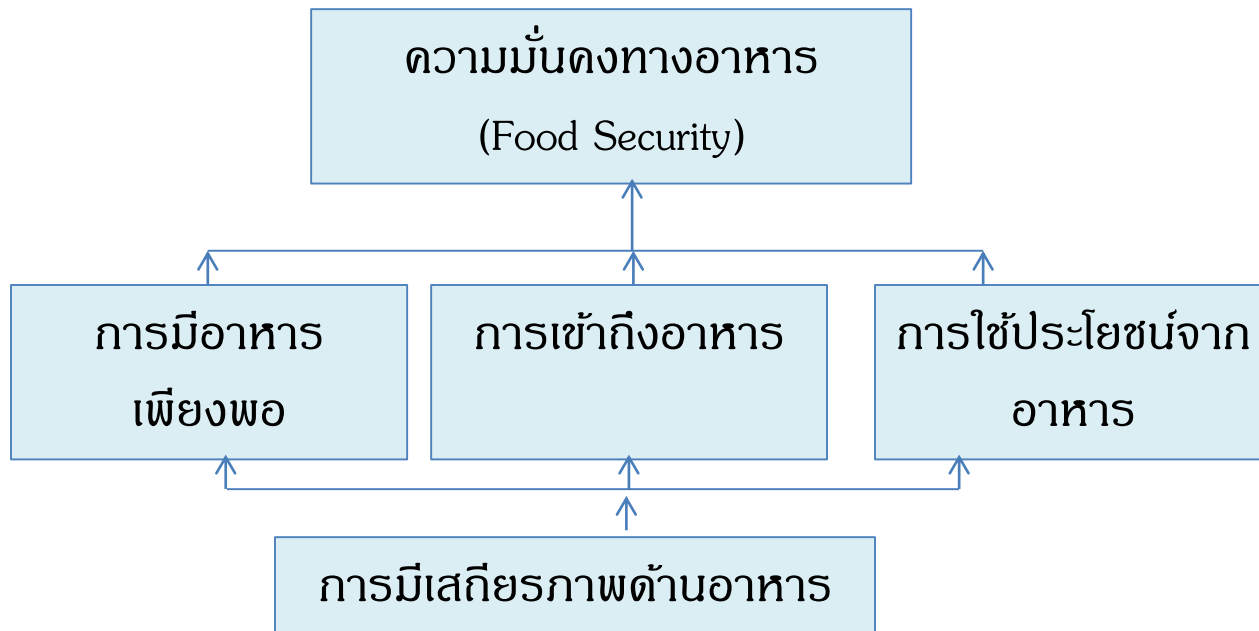
4-5 กรกฎาคม 2565

**สถาบันนโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สนส.ม.อ)
วิทยาเขตหาดใหญ่ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา**

ระบบอาหาร

องค์ประกอบของความมั่นคงทางอาหาร

ความมั่นคงทางอาหาร

- **การมีอาหารเพียงพอ** : การมีอาหารที่มีคุณภาพในปริมาณที่เพียงพอ >ผลิตเอง&ซื้อ
- **การเข้าถึงอาหาร** : สิทธิในการเข้าถึง ทรัพยากรเพื่อการหาอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสม การมีรายได้เพื่อซื้ออาหาร การสามารถหาซื้ออาหารได้สะดวก
- **การใช้ประโยชน์** : การใช้ประโยชน์จากอาหารในการบริโภคอย่างครบถ้วน มีปริมาณสารอาหารที่ต้องการอย่างเพียงพอ ได้รับคุณค่าทางโภชนาการที่ดี บรรลุความต้องการของร่างกายแต่ละวัย รวมถึงการใช้ประโยชน์เชิงแปรรูป เพิ่มมูลค่า
- **เสถียรภาพด้านอาหาร** : การเข้าถึงอาหารอย่างเพียงพอตลอดเวลา แม้ในภาวะวิกฤติ เกิดภาวะภัยพิบัติ และไม่มีความเสี่ยงในการขาดอาหาร

อาหารปลอดภัย

การผลิตที่ปลอดภัย
(ต้นทาง)

การขนส่ง เก็บ ขน
เตรียมปรุงที่ปลอดภัย
(กลางทาง)

การบริโภคที่ปลอดภัย
(ปลายทาง)

from farm to table

โภชนาการสมวัย

- โภชนาการตามกลุ่มอายุ/วัย
 - เด็ก วัยเรียน วัยทำงาน วัยสูงอายุ หญิงตั้งครรภ์ ฯลฯ
- ภาวะพอม/อ้วน/เตี้ย/สมส่วน
- การขาดสารอาหารในกลุ่มต่าง ๆ
- ภาวะโภชนาการที่ทำให้เกิดการป่วยด้วยโรคต่าง ๆ เช่น NCDs

ภาพรวมสถานการณ์ด้านระบบอาหาร

- พื้นที่ผลิตอาหารลดลง > เกษตรเชิงเดี่ยว ยางพารา ปาล์ม ข้าวโพด อ้อย ฯลฯ
- การปนเปื้อน สารเคมีตกค้าง ในอาหาร
- ปัญหาภาวะโภชนาการในเด็ก เกิดภาวะซีด เตี้ย ฯลฯ
- วัฒนธรรมอาหารพื้นบ้านสมุนไพร ถูกทดแทนด้วยอาหารตะวันตก

สถานการณ์ปัญหาระบบอาหาร ภาคใต้

- ภูมิสังคมภาคใต้ พื้นที่ 44.2 ล้านไร่ ทำการเกษตร 21.7 ล้านไร่ มีอินทรีย์ 1.1 แสนไร่ ส่วนใหญ่วิถีเกษตรเชิงเดี่ยว
- ยางพารา ปาล์ม > 50% พื้นที่เกษตร อาหาร ประมาณ <30%
- โภชนาการสมวัย อัตราภาวะทุพโภชนาการ/ โภชนาการเกิน ในกลุ่มวัย การจัดระบบอาหารกลางวันใน ศพด./โรงเรียน ไม่ได้มาตรฐาน
- อาหารปลอดภัย ตรวจพบการปนเปื้อนสารเคมีในอาหาร ผักผลไม้ สัตว์ปนเปื้อนสารเคมี พื้นที่การทำเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ยังมีน้อย สถานการณ์ด้านสุขาภิบาลอาหารมีปัญหา

- ทุกขภาวะคนใต้
- เจ็บ ป่วย ตาย ด้วยโรคหลอดเลือดเรื้อรัง มะเร็ง 1.2 ล้านคน/ปี
 - เกษตรกรมีสารตกค้างเสี่ยงอันตราย 69 %

ประเทศไทย เพราะระบบเกษตรและอาหารเชิงเดี่ยว

รัฐบาลจ่ายเงินให้เปล่า 2,000 บาท และดอกเบี้ย 0.01% แก่ผู้ปลูกข้าวโพดอาหารสัตว์ เกษตรแปลงใหญ่

เกษตรกรที่ทำอินทรีย์จ่ายดอกเบี้ย 5%

คนไทยเข้าร้านสะดวกซื้อ 21 ครั้งต่อเดือน
ร้านสะดวกซื้อ 1 รายมีส่วนแบ่ง 65% ของฟาสต์ฟู้ด

38-50% ของผักผลไม้ มีสารพิษตกค้างเกินมาตรฐาน ผักไฮโดรฯ/GAP น้อยกว่าผักทั่วไป

59% ของสารพิษการเกษตร (158 จากทั้งหมด 267 ชนิด) มีพิษสูง ก่อมะเร็ง ก่อกลายพันธุ์ และตกค้างนานในสิ่งแวดล้อม

อายุเฉลี่ย 55 ปี
40% ยากจน
40% ไม่มีเอกสารสิทธิ์

70% ไม่มีชลประทาน
60% ของดินขาดอินทรีย์วัตถุ ดินเปรี้ยว เค็ม

90% เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดอยู่ในมือ 4 บริษัท
60% พันธุ์ผักอยู่ในมือ 2 บริษัท

กฎหมายแข่งขันทางการค้าไม่สามารถบังคับใช้ได้เลยแม้แต่สิทธินี้เดียว

คนไทยซื้อกล้วยในราคาต่ำกว่ากับคนยุโรป ซึ่งมีรายได้มากกว่า 10 เท่าตัว เกษตรกรไทยได้ส่วนแบ่ง 15%

60% ส่วนแบ่งค้าปลีก

80% เป็นร้านสะดวกซื้อ ไฮเปอร์มาร์เก็ต ซูเปอร์มาร์เก็ต ซึ่งขายอาหารเป็นหลัก โดยมีผู้ประกอบการเพียง 3 รายเป็นเจ้าของ

โมเดิร์นเทรดขยายเป็น 65% ของระบบค้าปลีก

พื้นที่เกษตรยั่งยืนมีเพียง 1.8%

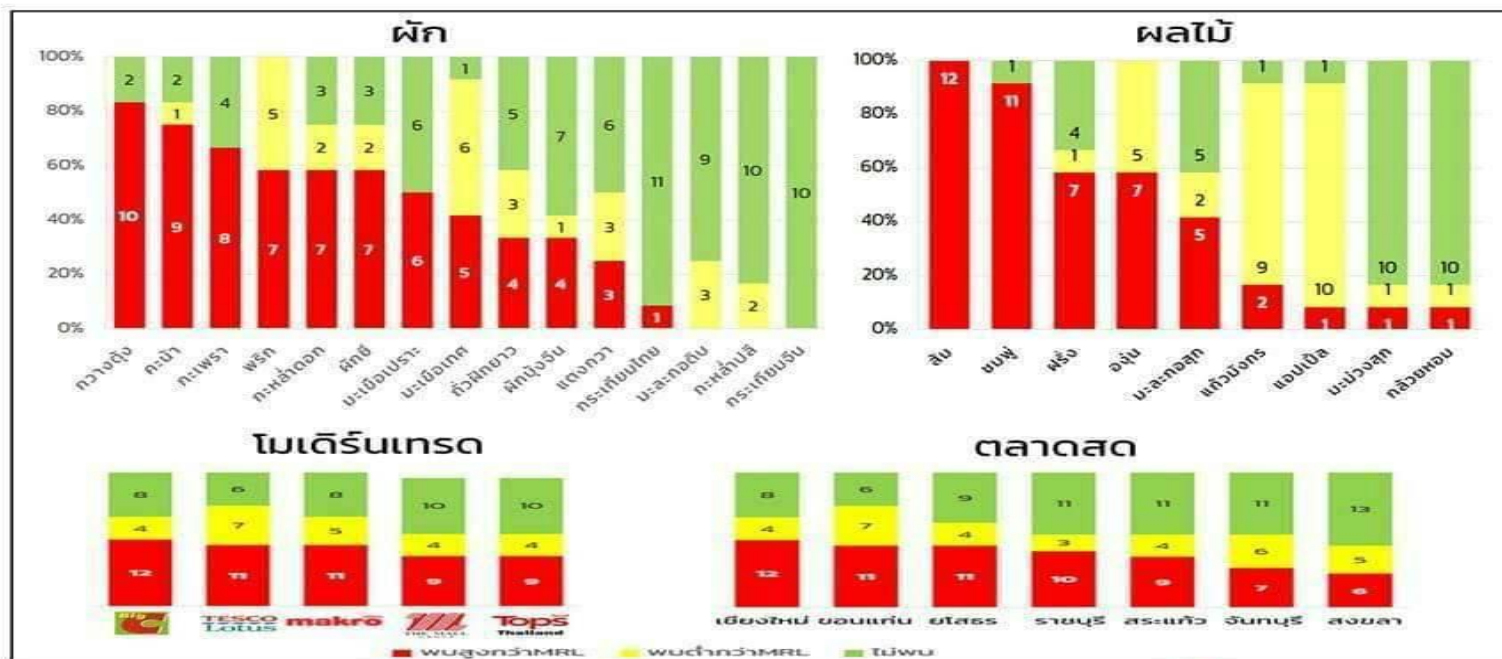

พื้นที่ 90% ปลูกข้าว 10 พันธุ์ ผักในตลาดส่วนใหญ่มีเพียง 8 ชนิด

ที่มาของข้อมูล : พื้นที่ปลูกข้าวโพด-เกษตรศาสตร์ / ส่วนแบ่งค้าปลีก-กรมพัฒนาธุรกิจการค้า/ การตกค้างของผักผลไม้/ การตรวจสอบและไทยแพน กฎหมายแข่งขันทางการค้า-ทีดีอาร์ไอ/ สถาบันของเกษตรกร-สภาพัฒน์&สง.สถิตแห่งชาติ/ ร้านสะดวกซื้อ-เอซีดีเอส/ ดิน-กรมพัฒนาที่ดิน ความไม่หลากหลายของารปลูกข้าวและผัก-เอกสารคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ/ พื้นที่เกษตรยั่งยืน-กรมการตรวจเกษตรฯ/ สันเขื่อนประเทภกรินทร์&ด-ธส/ นโยบายข้าวโพด-ท่าแถลงของกระทรวงเกษตรฯ/ สัดส่วนบริษัทเมล็ดพันธุ์ผัก&ส่วนแบ่งกล้วย-โมเดิร์นไทย/

41% ตกค้างเกินมาตรฐาน

ผักผลไม้ในห้างตกค้างมากกว่าตลาดสด
ตะลึง ! พบสารพิษผิดกฎหมาย 12 ชนิด

"ไทยแพน"พบสารเคมีตกค้างในผักไฮโดรโปนิิกส์สูงกว่าผักทั่วไป

วันที่ 22 ม.ค. 2561 เวลา 11:57 น.

รพ.เวียงแก่น พบสารปนเปื้อนยาฆ่าแมลงในเลือดเด็ก ดอย 97%

23 ส.ค. 2562

1.3K 181

พบสารยาฆ่าแมลงในเลือดเด็กดอย

"ปีหนึ่งที่โรงพยาบาลเรามีเคส Paraquat poisoning เกือบ 20 เคส รอดตาย 1-2 คนต่อปี"

"ฉันเป็นหมอมา 15 ปีเห็นคนไข้ต้องตาย ด้วยพิษพาราควอตมานับไม่ถ้วน"

"เอาจริง ฉันไม่ได้ชินชากับเรื่องพวกนี้นะ ได้แต่รอว่า"

เมื่อไหร่สารเคมี รกลอกนี้จะออก จากชีวิตคนไข้ ของพวกเราสัก ที"

พญ.ณัฐกานต์ ชื่นชม
แพทย์ด้านอายุรกรรมและโรคติดเชื้อ
โรงพยาบาลแม่สอด จ.ตาก

“งานวิจัยของเราพบว่า
มากกว่าครึ่งหนึ่ง ของ
การรบกวนเกิด พบสาร
พาราควอตในซีเทอ

ทั้งๆที่ **เด็กทุกคน** ต้องมี
สิทธิ์ที่จะเกิดในสิ่งแวดล้อม
ที่ไม่เป็นอันตราย”

ศ.พรพิมล กองทิพย์
คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

BiThai

พบสารเคมี

เหล่านี้ในการกและแม่

ๆ ที่กำลัง
ตั้งครรภ์

โภชนาการ

เหลือเชื่อ ยังมีคนไทยขาดวิตามินบี แขนขาอัมพาต หัวใจวาย

ไทยรัฐฉบับพิมพ์

8 พ.ย. 2558 05:01 น.

SHARE |

ผลการสำรวจ สถานการณ์ IQ เด็กไทย ปี 2559

วัยเรียน

ไม่บรรลุ KPI

แผนที่ประเทศไทย แสดงการเปลี่ยนแปลงของ IQเฉลี่ย
เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ระหว่างการสำรวจในปี พ.ศ. 2554 และ 2559

- กลุ่มตัวอย่าง
นร.ชั้น ป.1
23,641 ราย
- Mean IQ ภาพรวม
ทั้งประเทศ
= 98.23 (ต่ำกว่า
เป้าหมายที่ 100)

ประเทศไทย

การสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรี
ใน 14 จังหวัดของประเทศไทย

พ.ศ. 2558-2559

- ผลการศึกษา 12 จังหวัด จาก 14 จังหวัด มีค่าความชุกของภาวะทุพโภชนาการเรื้อรัง (เตี้ยแคระแกร็น) ของเด็กอายุ ต่ำกว่า 5 ปี สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ (ร้อยละ 10.5)
- มี 4 จังหวัด ที่มีค่าโภชนาการเรื้อรัง มากกว่า ร้อยละ 20
 - นราธิวาส (ร้อยละ 29.0)
 - แม่ฮ่องสอน (ร้อยละ 24.9)
 - ตาก (ร้อยละ 21.9)
 - ยะลา (ร้อยละ 21.2)

จังหวัด	สถานการณ์ภาวะโภชนาการจังหวัดชายแดนใต้		
	ร้อยละของเด็กที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ระดับปานกลางและรุนแรง	ร้อยละของเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการเฉียบพลัน	ร้อยละของเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการเรื้อรัง
	ค่ามาตรฐานประเทศ 6.7	ค่ามาตรฐานประเทศ 5.4	ค่ามาตรฐานประเทศ 10.5
ปัตตานี	14.3	13.3	19.3
ยะลา	12.9	6.4	21.1
นราธิวาส	16.2	10.7	29
สงขลา	10	7.2	13

รายงานการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีใน 17 จังหวัด ของประเทศไทย 2562

- เด็ก ๆ ในพื้นที่ชายแดนใต้นับเป็นกลุ่มที่มีปัญหาทุพโภชนาการมากที่สุดในประเทศ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กในระยะยาว ผลสำรวจพบว่า
- ประมาณร้อยละ 23 ของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปีในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส กำลังเผชิญกับภาวะเตี้ยแคระแกร็น (มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์อายุ) ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่ร้อยละ 13 เกือบสองเท่า
- จังหวัดนราธิวาสมีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่มีภาวะพอมแห่งสูงสุดใน 17 จังหวัดที่ทำการสำรวจแบบเจาะลึก โดยอยู่ที่ประมาณร้อยละ 16 เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยประเทศ (ค่าเฉลี่ยประเทศไม่ถึงร้อยละ 8)
- ภาวะพอมแห่งของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีในจังหวัดปัตตานีอยู่ที่ร้อยละ 10
- ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน เด็กอายุ 7-8 ปีเพียงร้อยละ 18 ถึงร้อยละ 36 ในจังหวัดนราธิวาส สงขลา ปัตตานี และยะลา เท่านั้นที่มีทักษะการอ่านขั้นพื้นฐาน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยประเทศที่ร้อยละ 52
- ด้านการคำนวณขั้นพื้นฐานก็เช่นกัน มีเด็กอายุ 7-8 ปีเพียงร้อยละ 32 ในจังหวัดยะลา และเพียงร้อยละ 12 ในจังหวัดปัตตานี เท่านั้นที่มีทักษะการคำนวณขั้นพื้นฐาน เมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยของประเทศที่ร้อยละ 47

สาเหตุที่ขัดขวางไม่ให้เด็กมีพัฒนาการเต็มศักยภาพ

ทั่วโลกมีเด็กปฐมวัย 200 ล้านคน ที่ไม่สามารถพัฒนาสติปัญญาและอารมณ์ได้เต็มศักยภาพ ด้วยสาเหตุปัจจัยที่ป้องกันได้ 4 ประการ

- ★ ภาวะทุพโภชนาการ -> เตี้ยกว่าเกณฑ์
- ★ การขาดธาตุไอโอดีน
- ★ โลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก
- ★ การขาดการเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่กระตุ้นพัฒนาการอย่างเหมาะสม

(Richard Jolly. Lancet 2007)

ผลของการขาดสารอาหารในช่วงแรกของชีวิตต่อสติปัญญา

- เด็กที่ **เตี้ยแคระแกร็นรุนแรง** ใน 2 ปีแรกได้คะแนนไอคิวที่อายุ 8-10 ปี **ต่ำกว่า** เด็กที่ความยาวปกติ **3-10 จุด**
- เด็กที่ได้อาหารพลังงานและโปรตีนสูงจาก **แรกเกิดถึง 2 ปี** มีไอคิวที่อายุ ~30 ปี สูงกว่ากลุ่มที่ได้อาหารพลังงานต่ำและไม่มีโปรตีน **1.74 จุด**
- การ **แก้ปัญหาคาดสารอาหาร** ต้องทำก่อน **3 ปี** จึงจะได้ผลดีต่อการเติบโต

ผลของอาหารและโภชนาการต่อไอคิวและการทำงานของสมอง

- เด็กที่ขาดสารไอโอดีนเรื้อรัง คะแนนไอคิวหายไป **12-13.5** จุด
- ภาวะ**โลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก** ในทารกและปฐมวัยอาจทำให้ไอคิวลดได้ 5 - 10 จุด ในเด็กโตลด **0.4** จุด ทำให้อ่อนเพลีย ซึม ไม่มีสมาธิและความจำไม่ดี
- ไม่กินอาหารมือเช้า - การติดคำนวณ ความจำระยะสั้น ความสามารถในการอ่าน ความสามารถในการแก้ปัญหาลดลง สมรรถภาพทางกายลดลง

การบูรณาการระบบอาหารโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

บริบทพื้นที่

ปัจจัยนำเข้า

พื้นที่ชนบท เมือง แนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย โภชนาการ

กระบวนการ / การดำเนินงาน

เป้าประสงค์

- คน / กลุ่มคน
- ภูมิปัญญา
- ทรัพยากรธรรมชาติ
- วัฒนธรรม / วัฒนธรรมอาหาร
- งบประมาณ / คน
- หน่วยงาน

1. ธนาคารอาหาร : ธนาคารพันธุ์ข้าว / ผัก / ผลไม้ / ธนาคารปู / ปลา
2. การเพิ่มพื้นที่อาหาร / เกษตรอินทรีย์ระดับครัวเรือน / โรงเรียน / ชุมชน มีศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง
3. การเพิ่มมูลค่า / การตลาด การรวมกลุ่มผลิต แปรรูป จำหน่าย
4. การสร้างตลาดอาหารปลอดภัย - โภชนาการ
5. ศูนย์พิทักษ์สิทธิผู้บริโภค
6. ศูนย์เด็กเล็ก / โรงเรียน :
 - มีพื้นที่ผลิตอาหาร
 - ใช้วัตถุดิบในชุมชนที่ปลอดภัย
 - ใช้เมนูโภชนาการที่เหมาะสม
 - มีครัวกลาง
 - ติดตามภาวะโภชนาการ
 - กิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเลี้ยงดูและพฤติกรรมสุขภาพเด็ก
7. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคในครัวเรือน โรงเรียน ชุมชน

1. การมีศักยภาพผลิตอาหารเพียงพอ
 - การจัดการดิน น้ำ
 - ชนิด ปริมาณ พืช สัตว์ ที่ผลิตและหาได้
2. การเข้าถึงอาหาร
 - การเพาะพันธุ์ / เข้าถึงแหล่งอาหารธรรมชาติ
 - การคมนาคม
 - การตลาด
3. การใช้ประโยชน์จากอาหาร
 - การแปรรูป การสร้างรายได้เพื่อเพิ่มเศรษฐกิจชุมชน
 - การได้รับประโยชน์จากสารอาหารครบถ้วน
4. การมีเสถียรภาพทางอาหาร
 - แหล่งเมล็ดพันธุ์พืช / พันธุ์สัตว์
 - ธนาคารอาหาร
 - ศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตร ด้านอาหาร
5. ความปลอดภัยด้านอาหาร
 - เกษตรอินทรีย์
 - From Farm to Table

แนวทางในการดำเนินงาน โครงการระบบอาหาร
ระดับตำบล

คำถามสำคัญในการจัดทำแผนงาน โครงการ

1. อยู่ไหน?

สถานการณ์ปัญหาคืออะไร

อะไร

- ในพื้นที่มีปัญหาเรื่องเกี่ยวกับระบบอาหารอะไรบ้าง มากน้อยเพียงไร?
- ปัญหาอะไรสำคัญที่สุด
- แต่ละปัญหา เกิดจากสาเหตุสำคัญอะไร
- ปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการแก้แต่ละปัญหา

3 ไปอย่างไร?

กลยุทธ์วิธีการสำคัญคืออะไร

- มีแนวทางสำคัญอย่างไรจึงจะแก้แต่ละปัญหาได้
- แล้วแต่ละปัญหาคงจะมีโครงการอะไร ใครเป็นคนทำ ใช้งบประมาณเท่าไร

4 ไปถึงหรือยัง?

- จะติดตามการทำโครงการแต่ละโครงการอย่างไร
- จะประเมินว่าแต่ละโครงการได้ผลหรือไม่อย่างไร

2. จะไปไหน?

เป้าประสงค์/ตัวชี้วัดคืออะไร?

- ต้องการเห็นสุขภาพของคนในชุมชนเป็นอย่างไร
- ควรจะเลือกปัญหาอะไรบ้างมาแก้ก่อน
- แต่ละปัญหาวางเป้าหมายลดลงเท่าไร อะไรเป็นตัวชี้วัดสำคัญ

ตัวอย่าง

สถานการณ์ปัญหา :ภาวะโภชนาการเด็ก ในศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก

- เด็ก 0-5 ปี มีภาวะเตี้ย 23 % (เกณฑ์ไม่เกิน 10%)
- เด็ก 0-5 ปี มีภาวะผอม 21 % (เกณฑ์ไม่เกิน 5%)
- เด็ก 0-5 ปี มีภาวะอ้วน 16% (เกณฑ์ไม่เกิน 10%)
- ร้อยละของเด็กใน ศพด.ไม่ทานอาหารเช้า 50 %
- ร้อยละ 40 ของเด็กใน ศพด.มีพฤติกรรม ชอบรับประทานอาหารกรุบกรอบ น้ำหวาน

สาเหตุปัจจัย / พื้นที่

การกำหนดเป้าหมาย

- ลดเด็ก 0-5 ปี มีภาวะเตี้ย ไม่เกิน 10%
- ลดเด็ก 0-5 ปี มีภาวะผอม ไม่เกิน 5%
- ลด เด็ก 0-5 ปี มีภาวะอ้วน ไม่เกิน 10%
- เด็กใน ศพด.ต้องได้รับประทานอาหารเช้า ทุกคน 100 %
- เด็กใน ศพด.ทุกคน ต้องไม่มีการรับประทานอาหารกรุบกรอบ น้ำหวาน ในขณะที่อยู่ในศูนย์

ตัวชี้วัด

วิเคราะห์ปัจจัย/ต้นทุนของพื้นที่

- ปัจจัยส่วนบุคคล

- ความรู้ พฤติกรรม ผู้ปกครอง แม่ครัว ผู้ดูแลเด็ก
- พฤติกรรมเด็ก
- ฯลฯ

- สภาพแวดล้อม

- เศรษฐสังคม ยากจน ไม่มีกิน
- การจัดอาหารกลางวัน วัตถุประสงค์ที่ใช้ แม่ครัว สถานที่เตรียม ปรุง ถูกหลักสุขาภิบาล
- การปรับสภาพแวดล้อมใน ศพด.
- การใช้ Thai school lunch
- การมีส่วนร่วมในชุมชน เรื่องอาหารเช้า กลางวันเด็ก
- นโยบาย ข้อตกลงชุมชน ฯลฯ

- ระบบ กลไก

- การเฝ้าระวัง ติดตาม เด็กที่มีปัญหา การเยี่ยมบ้าน เด็ก
- การส่งต่อรายที่มีปัญหามาก
- ฯลฯ

วิธีการสำคัญในการดำเนินโครงการ

1. การพัฒนาศักยภาพคน กลุ่มคน เครือข่าย
2. การสร้างสภาพแวดล้อมให้อึดต่อการมีสุขภาวะที่ดี
3. กระบวนการสร้างความเข้มแข็งชุมชน
4. การพัฒนานโยบายสาธารณะ ข้อตกลงร่วม กฎ กติกา
5. การปรับระบบ กลไก ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

แนวทางการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล

แนวทางสำคัญ	วิธีการ
<ul style="list-style-type: none">• การพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชน ให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถในการจัดการอาหารในชุมชน• การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคตามกลุ่มวัย (วัยเด็ก/วัยเรียน.วันทำงาน/วัยสูงอายุ)	<ol style="list-style-type: none">1. การพัฒนาศักยภาพครู ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็ก ด้านอาหารในโรงเรียนและชุมชน เช่นการอบรมโปรแกรม Menu Thai School Lunch2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคในกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาเช่น เด็ก/ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง/ผู้สูงอายุ ฯลฯ เช่น การส่งเสริมการบริโภค พัก ผลไม้3. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคในครัวเรือน /โรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก และชุมชน เช่น ลด หวาน มัน เติม ลดการบริโภคน้ำหวานน้ำอัดลม4. การฝึกทักษะการปรุง การใช้ตำรับอาหารพื้นบ้านที่เป็นยา อาหารเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ5. การสร้างบุคคล ครัวเรือน ต้นแบบ (Role model)

แนวทางการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการระบบอาหารในชุมชน

แนวทางสำคัญ	วิธีการ
<p>1. การเพิ่มที่ผลิตอาหารในบ้าน โรงเรียน ชุมชน</p> <ul style="list-style-type: none"> • การใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับครัวเรือน /ชุมชน • การเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในชุมชน • การปรับงานอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่ออาหารปลอดภัย • การใช้บริบท วัฒนธรรม กฎมณเฑียรบาลทางด้านอาหาร เพื่อการจัดการระบบอาหารในชุมชน • การทำระบบ matching model โดยการเชื่อมโยงอาหารจากผู้ผลิตไปยังหน่วยงานเช่น โรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก ร้านอาหาร หรือผู้บริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> • การส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ ทำสวนผักในเมือง เพื่อเพิ่มการเข้าถึงอาหารแก้ปัญหาอาหารโภชนาการและอาหารปลอดภัย • ส่งเสริมการทำเกษตรในโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาการขาดอาหาร เช่น การปลูกผักนาข้าว การเลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา ฯลฯ • ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรอินทรีย์มาใช้ในระบบอาหารของครัวเรือน ชุมชน • การใช้เมนูอาหารที่เหมาะสมกับทุกช่วงวัยในศูนย์เด็กเล็ก โรงเรียน และชุมชน • การปรับปรุงสุขาภิบาลอาหารในโรงครัว โรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก/ร้านอาหาร/แผงลอยจำหน่ายอาหารในพื้นที่ • การพัฒนาตลาด (ตลาดปลอดภัย/ตลาดสีเขียว/ตลาดอินทรีย์/ตลาดนำซื้อตลาดออนไลน์ ฯลฯ ของชุมชน) • การส่งเสริมการบริโภคโดยใช้เมนูอาหารพื้นบ้าน เมนูอาหารเป็นยา เมนูสุขภาพ ผักสมุนไพรเพื่อสุขภาพ เพื่อการส่งเสริมป้องกันโรค

การเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

แนวทางสำคัญ	วิธีการ
<ul style="list-style-type: none">• ชุมชนสามารถจัดการข้อมูลอาหารและโภชนาการได้• ชุมชนสามารถจัดทำแผนชุมชนด้านระบบอาหารแบบมีส่วนร่วม ตั้งแต่การจัดทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดเวทีดิน ข้อมูล กำหนดแผนงาน โครงการ ร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกัน และร่วมติดตามประเมินผล	<ul style="list-style-type: none">• พัฒนาแกนนำและผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถเก็บข้อมูล การจัดทำข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล จัดเวทีดินข้อมูล• การทำแผนชุมชน การทำแผนท้องถิ่น การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมร่วมกับชุมชน• สนับสนุนให้ชุมชนที่ส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อการมีและเข้าถึงอาหาร ทำให้มีอาหารปลอดภัย บริโภค และบริโภคที่ถูกต้อง มีโภชนาการที่สมวัย• การติดตามประเมินผลร่วมกัน

แนวทางการพัฒนานโยบายสาธารณะ กฎ กติกา ด้านอาหารในชุมชน

แนวทางสำคัญ	วิธีการ
<ul style="list-style-type: none">• เกิดธรรมนูญสุขภาพ• เกิดกติกาหรือข้อตกลงร่วม• เกิดมาตรการของชุมชนและท้องถิ่น	<ul style="list-style-type: none">• การไม่ขายเครื่องดื่มน้ำหวาน ขนมขบเคี้ยวในบริเวณ ใกล้หรือในศูนย์เด็กเล็ก และโรงเรียน• นโยบายชุมชนปลอดน้ำอัดลม เหล้า สุรา ในงานเลี้ยง งานบุญ งานประเพณี• ข้อตกลงชุมชนให้คนในชุมชนปลูกผักปลอดสารพิษไว้รับประทานเองในครัวเรือน• การกำหนดมาตรการ ข้อตกลงร่วม กฎ กติกาของชุมชน ในการลดการใช้สารเคมีในภาคเกษตร• การกำหนดมาตรการ ข้อตกลงร่วม กฎ กติกาของชุมชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งอาหารของชุมชน• นโยบายบายการนำอาหารสุขภาพไปถวายพระ (ปั่นโตเพื่อสุขภาพ)

แนวทางการปรับระบบ กลไก

• การพัฒนาระบบเฝ้าระวังเรื่องการจัดการอาหารในชุมชน• การพัฒนาระบบคุ้มครองผู้บริโภคด้านอาหาร• การจัดตั้งชมรม กลุ่ม เครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการจัดการอาหาร	• การพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลภาวะโภชนาการในศูนย์เด็กเล็กและในโรงเรียน• การใช้โปรแกรม Menu Thai School Lunch เพื่อจัดการอาหารในศูนย์เด็กเล็กและโรงเรียน• การติดตามภาวะโภชนาการของคนในชุมชน โดยเฉพาะ กลุ่มเด็กและผู้สูงอายุ• การสนับสนุนชมรม กลุ่ม เครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการจัดการอาหาร เช่น กลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษ.เกษตรอินทรีย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเครื่องแกง กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ฯลฯ

ขั้นตอนการทำงาน

ระยะเตรียมการ

- ทบทวนคณะทำงาน จัดทำแผนการดำเนินงาน

• การทำความร่วมมือ
ระหว่าง สสส. สนส.ม.อ
และหน่วยงานพื้นที่
เป้าหมาย **45** แห่ง

การสร้างปฏิบัติการ

1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาสาเหตุ ปัจจัย วิเคราะห์ทุน
ของ ระบบอาหารของตำบล (เพิ่มเติมจากการประชุมครั้งนี้)

2 จัดเวทีคืบข้อมูลสถานการณ์ปัญหาในข้อ **1** เพื่อระดมความเห็น
ในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมแก้ปัญหาในชุมชน เลือกโครงการ
สร้างปฏิบัติการ

3 สนับสนุนการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมแก้ปัญหาระบบ
อาหารของตำบล

4 การติดตามประเมินผล

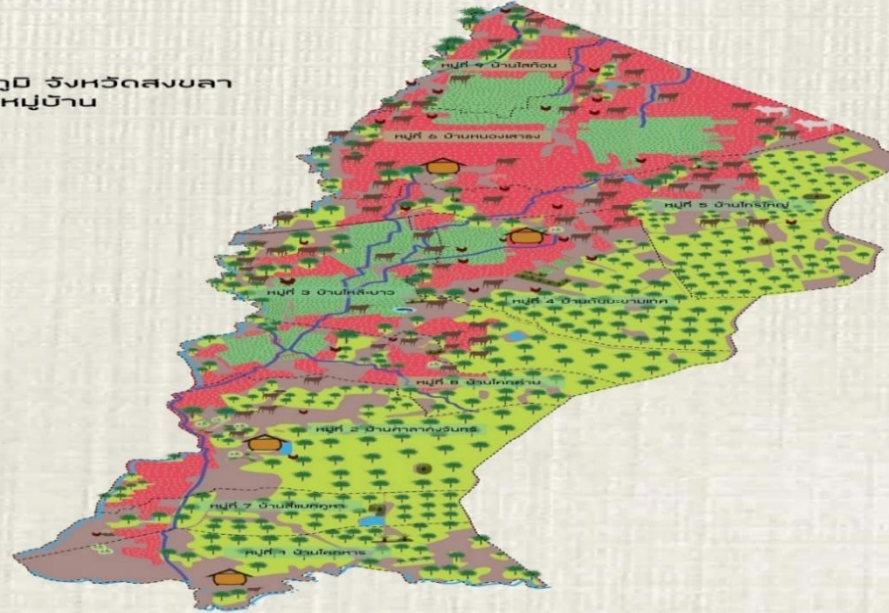
กลไกพี่เลี้ยง สปสช./
นักวิชาการ + กลไกสื่อ ใน
พื้นที่ หนองเสมิม

การถอดบทเรียน
สังเคราะห์ ขยายผลเชิง
นโยบาย

- ทีมวิชาการ ของ สนส.ม.อ ร่วมกับนักวิชาการในพื้นที่
- เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ / เวทีวิชาการ (งานสร้างสุขภาคใต้)

ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา

ตำบลควนรู อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
มีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน

อธิบายสัญลักษณ์

- - - - เขตหมู่บ้าน
- สีฟ้าที่ตัดน้ำไหลไม่ตลอดปี
- สีน้ำเงิน กลองขลุ่ยสะพาน
- - - - กลองที่มนุษย์สร้างขึ้น
- สีฟ้า ม่อสีขลุ่ยปลา
- 🏠 โรงเรียนชุมชน

- 🌿 นาข้าวเกษตรปลอดสาร
- 🔴 นาข้าวเคด
- 🌿 สวนยางพารา
- 🏠 บ้านเรือน
- 🌿 ฝักขี้เหล็ก
- 🌿 ฝักถั่ว

- 🌿 มะพร้าว
- 🌿 มะม่วง
- 🌿 ฝรั่ง
- 🌿 กล้วย
- 🌿 กล้วย
- 🌿 กล้วย

- 🌿 กล้วย
- 🌿 มะพร้าว
- 🌿 ฝรั่ง
- 🌿 กล้วย
- 🌿 กล้วย

- 🌿 ไร่
- 🌿 นา
- 🌿 ไร่

องค์ความรู้ จากการทำดำเนินงานที่ผ่านมา : ความมั่นคงทางอาหาร

แนวทวิสร้างความปลอดภัย
ในสวนยางพารา

ผู้เขียน: พศ.ดร.ปราโมทย์ แก้ววงศ์ศรี

Model การปลูกพืชร่วมยาง 10
รูปแบบ และมีศูนย์เรียนรู้ 10 แห่ง ใน
4 อำเภอ

Model การทำเกษตร 1 ไร่ 1 แสนและศูนย์
เรียนรู้ บ้านดงวา อำเภอร่อนนิต

ความมั่นคงทางอาหาร : การเพิ่มพื้นที่อาหารปลอดภัยในสวนยาง

ศูนย์เรียนรู้ แปลงต้นแบบ หลักรัฐพีชร่วมยาง 44 แห่ง ใน 4 อำเภอ ของสงขลา

ความมั่นคงทางอาหาร : การทำเกษตรผสมผสาน 1 ไร่ 1 แสน

Model การทำเกษตร 1 ไร่ 1 แสนและศูนย์เรียนรู้ บ้าน
ดงวา อำเภอร่อนนิต

Model เกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก

โรงเรียนบ้านโคกค่าย

ศพด.ควนรู ชะแล้

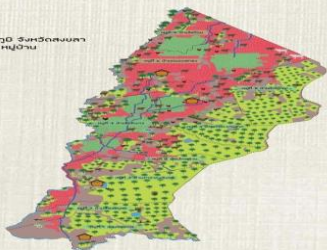

Model ตำบลบูรณาการอาหาร

แผนที่อาหารตำบลนคร

ตำบลนคร อำเภอรัตนภูมิ
จังหวัดสงขลา

ตำบลนคร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา
มีพื้นที่ ๗ หมู่บ้าน

เกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน ศูนย์เด็กเล็ก

องค์ความรู้ จากการทำเนิงานที่ผ่านมา : อาหารปลอดภัย

ตลาดเกษตร ม.อ.

เปิดบริการทุกวันจันทร์ - พุธ งดศุกร์

เวลา 14:30 - 19:30 น.

ตลาดปลอดภัย
อาหารปลอดภัย

บทเรียนการยกระดับมาตรฐานคุณภาพ
ตลาดต้นแบบยุคใหม่สงขลา

เชิงโมเดล กนอก ณุพันธ์

ตลาด
กรีน
เวย์

Model อุกฤษฐานอาหารตลาดเกษตร ม.อ. ขยายไปยังตลาดเอกชน อปท.

matching model

เกษตรกร

ร้านอาหาร

Model การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารระดับจังหวัด

การผลักดันยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลาสู่แผนการพัฒนาศูนย์สุขภาพชุมชนทุกช่วงวัย

เป้าหมายโครงการ ด้านยุทธศาสตร์ระบบอาหาร

เพื่อขยายผลแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดสงขลาไปสู่การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระบบอาหารจังหวัดนราธิวาสโดยสร้างความร่วมมือกับสำนักงานจังหวัด หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และนักวิชาการ

Model ยุทธศาสตร์อาหารในบริบทพหุวัฒนธรรม

ขอบคุณค่ะ
คำถาม & ข้อเสนอแนะ